

Rigsombudsmanden i Grønland

Nuuk, 24. februar 2023

Orientering nr. 3/ 2023

Udenrigsministeren på besøg i Grønland

Lars Løkke Rasmussen havde den 7.-9. februar 2023 sit første besøg i Grønland som udenrigsminister. Ud over sin deltagelse i EU Arctic Forum havde han møder med naalakkersuisoq for udenrigsansliggender Vivian Motzfeldt, Færøernes landsstyremedlem for udenrigs- og erhvervsansliggender Hogni Hoydal, EU-kommissær Virginijus Sinkevičius, formand for ICC Sara Olsvig, FN's Specialrapportør for oprindelige folks rettigheder Francisco Calí Tzay samt besøg ved lufthavnsbyggeriet i Nuuk med naalakkersuisoq for infrastruktur og formand for Siumut Erik Jensen.

I forbindelse med besøget blev udenrigsministeren bl.a. interviewet af mediet Sermitsiaq, hvortil ministeren bl.a. udtalte følgende om samarbejdet i rigsfællesskabet om udenrigs- og sikkerhedspolitik og udarbejdelse af en fælles arktisk strategi: *"Det er vigtigt, at den strategi udvikles i ligeværdigt samspil mellem de tre dele, rigsfællesskabet består af. Det er mit ansvar som landets udenrigsminister i sidste ende at fastlægge rigsfællesskabets udenrigs og sikkerhedspolitik. Det kræver, at vi får det indspil fra Færøerne og Grønland, som sammen med det snævre danske indspil kan bygges sammen til en strategi, som alle kan se sig selv i."*

EU Arctic Forum og Indigenous Peoples' Dialogue

Den årligt tilbagevendende konference EU-Arctic Forum og Indigenous Peoples' Dialogue blev afholdt i Nuuk den 8.-9. februar 2023. Mere end 200 personer deltog i konferencen. Et tema gennem hele konferencen var status for EU's Arktis-politik og samarbejdet i Arktisk Råd i lyset af Ruslands invasion af Ukraine. Herudover var der fokus på den kommende åbning af EU-Kommissionens kontor i Nuuk. Kontoret blev set som et positivt skridt, som vil bidrage til at øge EU's tilstedeværelse og synlighed til gavn for især relationerne mellem EU og Grønland, men også som en vigtig del af EU's arktiske politik. Under Indigenous Peoples' Dialogue blev det bl.a. drøftet, hvordan EU og de arktiske EU-medlemsstaterne i højere grad kunne inddrage oprindelige folk i deres beslutningsprocesser.

Besøg af FN's specialrapportør for oprindelige folk

FN's specialrapportør for oprindelige folks rettigheder, Francisco Calí Tzay aflagde besøg i Danmark og Grønland den 1.-10. februar 2023. Besøget havde fokus på oprindelige folks rettigheder i både Danmark og Grønland. Under besøget i Grønland mødtes specialrapportøren bl.a. med repræsentanter fra Naalakkersuisut og Inatsisartut, grønlandske og danske myndigheder, civilsamfund mv. Efter besøget udsendte specialrapportøren en pressemeddelelse. Her udtaler han bl.a., at på trods af betydelige fremskridt oplever Inuit fortsat barrierer i forhold til at udfylde deres menneskerettigheder fuldt ud i både Danmark og Grønland. Samtidig nævner han selvstyreordningen som et inspirerende eksempel på implementering af selvstyre for oprindelige folk. Herudover opfordrer han Naalakkersuisut til at konsultere Inuit, hvis traditionelle levevis vil blive direkte berørt af planer om udvidelse af minedrift,

turisme og infrastruktur. Efter besøget udarbejder specialrapportøren en endelig rapport, som skal fremlægges i forbindelse med FN's Menneskerettighedsråds samling i september 2023.

Naalakkersuisut ønsker at bevare Kangerlussuaq som atlantlufthavn

I forbindelse med afholdelse af EU Arctic Forum i Nuuk den 8.-9. februar 2023 udtalte naalakkersuisoq for infrastruktur Erik Jensen (S) til Sermitsiaq, at det er Naalakkersuisuts ambition, at Kangerlussuaq fortsætter som civil atlantlufthavn, også efter de nye internationale lufthavne i Nuuk og Ilulissat ifølge planen åbner i 2024.

I finansloven er der foreløbig kun afsat penge til, at Kangerlussuaq kan fortsætte som regional lufthavn fra 2025. Det er dog Erik Jensens håb, at der kan indgås en aftale med regeringen om, at Kangerlussuaq lufthavn fortsat kan anvendes til international lufttrafik. Den fortsatte usikkerhed om fremtiden for Kangerlussuaq betyder også, at Naalakkersuisut har været tilbageholdende med at melde ud om fremtiden for borgerne i Kangerlussuaq.

Avannaata Kommunia får ikke dispensation til åben afbrænding af affald

Naalakkersuisut meddelte i en pressemeddelelse den 3. februar 2023, at det er besluttet ikke at give Avannaata Kommunia dispensation til åben afbrænding af affald i 24 byer og bygder i kommunen. Afslaget skyldes, at kommunen fortsat ikke har en langsigtet plan for affaldshåndtering, ligesom kommunens beslutning om at fravælge den fælles kommunale løsning også spiller ind.

Naalakkersuisoq for landbrug, selvforsyning, energi og miljø Kalistat Lund (IA) udtaler: ”I løbet af de kommende år etableres to nye landsdækkende og moderne forbrændingsanlæg, der skal drives af det fælles kommunale affaldsselskab ESANI A/S. Byggeriet er i fuld gang. Med de nye anlæg sikrer vi, at vi får en markant bedre affaldshåndtering, der vil gøre åbne afbrændinger overflødige. Åbne afbrændinger er sundheds- og miljømæssigt bekymrende”.

Kommunen har gennem en årrække fået dispensationer til afbrænding af affald på kommunens dumpe, selvom åben afbrænding frarådes af sundheds- og miljømæssige årsager.

Grønland får en døgnåben telefonrådgivning

Fra den 10. februar 2023 kan borgere i Grønland få telefonrådgivning døgnet rundt, hvis man har behov for at tale med en rådgiver om bl.a. ensomhed, angst eller selvmordstanker. Den døgnåbne telefonrådgivning markerer også en efterspurgt milepæl i arbejdet med at sikre hjælp og støtte til landets børn og unge, som har det svært. FN's Børnekomité anbefalede i 2017, at rådgivningstilbuddet i Grønland skulle udvides, således at de var tilgængelige i 24 timer. Børnerettighedsorganisationen, MIO, efterspurgte også en løsning på hjælp døgnet rundt, på grund af den høje forekomst af selvmord i Grønland.

Færre danske statsborgere i Grønland og få fødsler

En opgørelse fra Grønlands Statistik fra den 10. februar 2023 viser, at udviklingen med flere udenlandske statsborgere i Grønland fortsætter. Den 1. januar 2023 boede der 56.609 personer i Grønland. Dermed er befolkningen steget med 47 personer i løbet af det seneste år, mens antallet af danske statsborgere faldt med 372. Der er sket en mindre stigning i antal statsborgere fra det øvrige Europa, mens antallet af borgere fra Asien, står for den største stigning. Pr. 1. januar 2023 er antallet af personer med asiatisk statsborgerskab således 1.237 mod 878 i 2022.

Af Grønlands Statistiks opgørelse fremgår det også at antallet af fødsler i 2022 var på 746, hvilket er det laveste årlige fødselstal siden 2. verdenskrig.

Royal Arctic Line hæver fragtpriisen sydpå med 32 pct.

Naalakkersuisut har godkendt en prisstigning på 32 pct. på fragt i sydgående retning hos Royal Arctic Line (RAL). Det bekræftede naalakkersuisoq for boliger og infrastruktur, Erik Jensen (S) til Sermitsiaq den 31. januar 2023. RAL forklarer, at prisstigninger skyldes global inflation, der har givet rederiet større omkostninger – især udenfor Grønland. Ifølge RAL sker prisændringen på eksportgods, fordi fragtpriiserne på det område er relativt lavere end for import og dermed ikke afspejler RAL's reelle omkostninger. Rederiet understreger, at fragtpriiserne for gods til Grønland og internt rundt i landet forbliver de samme.

Direktøren i Grønlands Erhverv, Kristian Keldsen kalder stigningen et risikabelt træk for fiskerierhvervet, der oppebærer ca. 95 pct. af landets eksport. Han mener, at det burde være erhvervsstrukturen, der dikterer infrastrukturen og ikke omvendt. Flere grønlandske rederier har meldt ud, at det eneste håndtag, de kan skrue på, er indhandlingsprisen til fiskerne. Sermitsiaq bragte den 21. februar 2023 en artikel om, at canadiske rejserederier overvejer at droppe Grønland efter udmelding om fragtratestigninger. Direktøren for Baffin Fisheries, Chris Flanagan udtaler: *"vi bliver nødt til at revurdere vores fiskeristruktur og planlægning for at vurdere om Grønland fortsat er en økonomisk fordelagtig og bæredygtig mulighed for os"*.

Ny bosætnings- og demografianalyse offentliggjort.

Grønlands Erhverv (GE) offentliggjorde den 8. februar 2023 en analyse af den grønlandske bosætning og demografi. Analysen har til formål at undersøge forskellige muligheder og problemstillinger relateret til den grønlandske bosætning og bosætningspolitik.

Analysen konkluderer bl.a., at som følge af en *manglende* målrettet politik for bosætningen har Nuuk over de seneste 40 år fordoblet sit indbyggertal, og der sker en egentlig urbanisering i Grønland, hvilket sammenlignet med omverdenen ikke er ukendt. Men pga. landets infrastruktur sætter urbaniseringen nogle andre begrænsninger end i de lande, vi sammenligner os med. Fortsætter den nuværende udvikling, vil ca. $\frac{2}{3}$ af landets befolkning bo i Nuuk i år 2100.

Analysen giver ikke en endelig anbefaling for en given bosætning, men argumenterer for vigtigheden af at der føres en politik, der i tiltagende grad arbejder med prioritering af samfundets ressourcer og investeringer, baseret på erhvervspotentiale, og et fokus på, hvor omkostningerne til at opretholde en værdifuld bosætning er lavest. Både privatøkonomiske og samfundsøkonomiske effekter, såvel som leveforhold og sociale forhold skal tages i betragtning, når der vælges en bosætningspolitik.